

ФІНАНСОВІ КОНГЛОМЕРАТИ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Назаркіна Л.І.,
Вознюк Ю.О.

*Інституту інноваційної та післядипломної освіти
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

Основою входження України в світовий фінансовий простір є передусім розвиток і становлення банківської системи, а також створення механізму захисту внутрішньої економіки від виникнення можливих потрясінь. Однак важливою передумовою цього є створення інституційних умов у формі норм господарського та цивільного законодавства, котрі забезпечать захист прав інвесторів та доступ до адекватної фінансової інформації.

Фінансовий конгломерат – це організація, яка об'єднує групу компаній, котрі пов'язані спільним або взаємним контролем, та включають в себе банківські та небанківські установи, які функціонують в таких секторах, як: банківський, страховий та інвестиційний, і виступають посередниками на фінансовому ринку. Також, поняття «фінансовий конгломерат» пов'язують з поняттям «корпоративна диверсифікація», тобто руйнування усіляких кордонів між банківським, інвестиційним та страховим ринками та створення фінансових холдингів[1].

Розвиток та поява фінансових конгломератів на банківському ринку обумовлена прийняттям нормативно – правових актів, які в значній мірі обмежували діяльність фінансових груп і забороняли продаж та розповсюдження страхових послуг через банківські установи. Та з часом світові тенденції на фінансових ринках і прояви кризових явищ змусили уряди країн впроваджувати реформи, які стосуються фінансових ринків і банківського сектору. Відправною точкою розвитку сучасних фінансових конгломератів став дозвіл на проведення операцій зі злиття та поглинання фінансових ринків та банківського сектору.

Основними передумовами входження фінансових конгломератів на банківський ринок України стали:

- диверсифікація, тобто компанія має змогу понизити волатильність власних грошових потоків, а це в свою чергу допомагає уникнути витрат, котрі пов'язані з процесом санації;
- відносна «легкість» при входженні на ринок, тобто обсяг активів та значний капітал материнських компаній дають змогу застосовувати так називаємо «агресивні» моделі поведінки на ринку;
- досягнення синергійного ефекту у доходах та витратах, тобто компанія має змогу зменшити середній рівень витрат, реалізуючи той самий продукт на значно більшому ринку.

Фінансові конгломерати мають змогу призводити до зменшення конкуренції та зниження ефективності банківської системи, а також до великої концентрації на ринку банківських послуг. Маючи більше джерел доходів вони знаходяться в більш вигіднішому становищі в боротьбі з конкурентами, а зниження рівня конкуренції може негативно вплинути на інновації [2].

В Україні на ринку банківських послуг працюють вісім іноземних фінансових груп з США та Європи, таких як: Societe Generale, ING, Credit Agricole, Intesa Sanpaolo, RZB-

UNIQA, SEB, Citigroup і BNP Paribas – під контролем яких перебувають 10 вітчизняних банківських установ.

На страховому ринку – Allianz, AIG, BNP Paribas, AXA, GRAWE, Generali, ING, RZB-UNIQA, SEB і Petr Kellner (PPF).

В Україні стосовно банківського сектору, міжнародні фінансові конгломерати у своїй власності мають близько 100% акцій банків, що в свою чергу відзначає поширення мажоритарного контролю, який є обґрунтованим з точки зору широкого сектору можливостей у сфері співпраці фінансово – конвергентного характеру та забезпечує контроль над діяльністю дочірніх фінансових посередників.

Міжнародні фінансові конгломерати в Україні володіють, такими банками як: Райффайзен банк Аваль, Укрсиббанк, ІНГ банк Україна, Правекс банк, Каліон банк Україна, Сітібанк Україна, Індустріально-Експортний банк, СЕБ банк, Факторіал банк, Профінбанк, Ікар-банк. Тобто, міжнародні фінансові конгломерати володіють, як великими, так і середніми та малими банками, однак головним джерелом небезпеки для стабільності банківської системи є контроль конгломератів над двома вітчизняними банками – Райффайзен банк Аваль і УкрСиббанк.

Важливо відмітити, що вплив міжнародних фінансових конгломератів, тобто представників іноземного капіталу, стосовно банківської системи України може мати як позитивні, так і негативні сторони [3].

Позитивними сторонами є:

- сприяння залученню іноземних інвестицій;
- запровадження сучасних технологій;
- складання консолідованої фінансової звітності;
- розширення бази соціально – економічного розвитку.

До негативних можна віднести:

- неконтрольований вплив капіталу;
- виникнення додаткових ризиків;
- негативний вплив на фінансову глобалізацію.

Діяльність фінансових конгломератів на банківському ринку супроводжується розробкою складних фінансових продуктів, так як конгломерати мають безліч внутрішніх взаємозв'язків, завдяки яким витрати на одних ринках покриваються за рахунок доходів інших. В результаті чого нівелюється відмінність між ризиками, пов'язаними з торгівлею цінними паперами, ризиками інвестування та ризиками банківської справи. Також, через те, що спеціалізовані органи нагляду не мають можливості правильно оцінити усі сукупні ризики фінансових конгломератів, то відповідно виникає необхідність у створенні регулятора для інтегрованого нагляду за усім фінансовим сектором.

При входженні фінансових конгломератів на ринок банківських послуг України вони починають активно залучатися до процесів злиття та поглинання. Конгломеративні об'єднання маючи необмежений доступ до фінансових ресурсів, вдаються до купівлі фінансових установ та освоєння більш нових ринків збуту. Даний вид трансакцій відбувається шляхом об'єднання тих суб'єктів, які не являються ні конкурентами, ні партнерами, а виступають здебільшого в ролі продавця та покупця.

Основними чинниками які спонукають до злиттів та поглинань є синергійний ефект, який пов'язаний зі створенням додаткової вартості від інтеграційного процесу [4].

Таким чином, фінансові конгломерати є значними посередниками на фінансовому ринку. В банківському секторі діє велика кількість фінансових конгломератів, в основному, – це міжнародні фінансові конгломерати. Бо з стрімким розвитком сегментів фінансового ринку України, він став найпривабливішим для міжнародного фінансового капіталу.

Література

1. Финансовые конгломераты: причины возникновения, достоинства, недостатки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http //www. bestinvestor.ru /pub/vidyiinvestitsiyfinansovyie_konglomeraty_prichinyi_vozniknoveniya_dostoinstva_i_nedostatki/](http://www.bestinvestor.ru/pub/vidyiinvestitsiyfinansovyie_konglomeraty_prichinyi_vozniknoveniya_dostoinstva_i_nedostatki/). – 01.01.2009.
2. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку [Текст]: монографія / І.О. Школьник. – Суми: Мрія, УАБС НБУ, 2008. 348 с.
3. Школьник І.О. Вплив міжнародних фінансових конгломератів на розвиток фінансового ринку України/ І.О. Школьник В.М. Кремень //Фінанси України. – 2009. – №9. – С.34-42.
4. Козьменко О. Трансформування банківської системи України під впливом іноземних фінансових конгломератів / О.Козьменко, В.Козирев// Вісник національного банку України. – 2014. – № 8 – С.12-15. .